याज्ञवल्क्योक्तक्रमस्तदन्यधने तु पैठीनसाद्युक्तक्रम इति रत्नाकरः। बौधायनः "सपिण्डाभावे सखा तदभावे आचार्यः अन्तेवासी ऋत्विग्वा हरेत् तदभावे राजा"। सगोत्रजाभावे बन्धुः याज्ञवल्क्यवचनात् स च स्वबन्धुः पितृबन्धुः मातृबन्धुश्च। "आत्मपितुःपृष्ठः पुत्रा आत्ममातुःपृष्ठः सुताः। आत्ममातुलपुत्राश्च विज्ञेया-स्त्वात्मबान्धवाः। पितुः पितुःपृष्ठः पुत्राः पितुर्मातुः-पृष्ठः सुताः। पितुर्मातुलपुत्राश्च विज्ञेयाः पितृबान्धवाः। मातुः पितुःपृष्ठः पुत्रा मातुर्मातुःपृष्ठः सुताः। मातुर्मातुलपुत्राश्च विज्ञेया मातृबान्धवाः"। एतेषां क्रमेणाधिकारः। तदयं संक्षेपः। आदौ पुत्रतदभावे-पौत्रतदभावे प्रपौत्रतदभावे साध्वी भार्या तदभावे दुहिता तदभावे माता तदभावे पिता तदभावे दौहित्रतदभावे भ्राता तदभावे तत्पुत्रतदभावे आसप्तमपिण्ड-तदभावे यथाक्रमं व्यवहितसपिण्डतदभावे आसप्तमसकुल्य-तदभावे व्यवहितसकुल्यतदभावे मातुलपुत्रादिः सर्वाभावे ब्राह्मणधनवर्जं राजगामि ब्राह्मणधने तु ब्राह्मणान्त-रमेव धनग्रहणाधिकारीति। याज्ञवल्क्यः "वानप्रस्थयति ब्रह्मचारिणामृक्थभागिनः। क्रमेणाचार्य्यसच्छिष्यधर्म्म-भ्रातृकतीर्थिनः"। क्रमेण प्रतिलोमक्रमेण तेन ब्रह्मचारि-णोगुरुकुलस्थस्याचार्यः, यतेः सच्छिष्यः, वानप्रस्थस्य भ्रातृत्वेनानुमतोऽपरोवानप्रस्थएव"।

अधिकारिक्रमे पितृदौहित्रादेरकीर्त्तनात् तस्य नाधि-कार इति विशेषः।

स्त्रीधने विशेषः "तत्र मनुः जनन्यां संस्थितायान्तु समं सर्वे सहोदराः। भजेरन्मातृकं रिक्थं भगिन्यश्च सनाभयः। याश्चासां स्युर्दुहितरस्तासामपि यथांशतः। मातामह्याधनात् किञ्चित् प्रदेयं प्रीतिपूर्वकम्"। समसंविभ-मांशम्, सनाभयः सहोदराः, भगिन्यः कुमार्य्यएव समांशा-स्तदाह बृहस्पतिः "स्त्रीधनं स्यादपत्यानां दुहिता च तदंशिनी। अप्रत्ता चेत्समूढा तु लभते मानमात्रकम्"। अपत्यानां पुत्राणां तदंशिनीति विशेषाद्भ्रातृणां समत्व लाभः समूढा विवाहिता मानमात्रकं द्रव्यानुसारेण किञ्चित्। गौतमः "स्त्रीधनं दुहितृणामप्रत्तानामप्रतिष्ठि-तानाञ्च"। "अप्रतिष्ठिता अनपत्या निर्धनभर्तृका दुर्भ-गा" चेति रत्नाकरादयः। एता अपुत्रा अपि पुत्रवन्मातृ-धनभाजः। मनुः "मातृस्तु यौतकं यत्स्यात्कुमारीभागएव सः"। यौतकं विवाहकाले पित्रादितो लब्धम्। वशिष्ठः "मातुः पारिणाय्यं स्त्रियोविभजेरन्"। पारिणाय्यं परि-च्छदादयैकद्धतिकादि। याज्ञवल्क्यः "मातुर्दुहितरः शेष-मृत्याप्तास्य ऋतेऽन्वयः"। मातुर्धनं तदप्राप्तं शेषं दुहितरोभजेरन्, तास्य ऋते दुहितॄणामभावे-ऽन्वयः दौहित्रीदौहित्रौ मनुवचनात्तरोधात्। ब्राह्म्या-दिवैवाहिकं परिच्छदादिकञ्च यत्मातुर्धनं तद्विषयमेतत्। कात्यायनः "दुहितॄणामभावे तु ऋक्थम्पुत्रेषु तद्भवेत्। बन्धूनामप्यभावे तु भर्तृगामि तत् स्मृतम्। भगिन्योबान्धवैः सार्द्धं विभजेयुः समर्तृकाः। स्त्रीधनस्येति धर्म्योऽयं विभागस्तु प्रकल्पितः"। दुहितॄणामिति पारिणाय्यं विवाहकाले यौतकञ्च पितृदत्तञ्च यत्मातुर्धनं तत्तासां पुत्रभावे पुत्रगामि भवतीत्यर्थः तदतिरिक्तन्तु स्त्रीधनं तस्या अभावे पुत्रीपुत्रोभयगामि इत्युक्तमेव प्राक्। बन्धुदत्तमिति पित्र-तिरिक्तेन दत्तं यत्तद्भ्रातृभगिन्यौ किन्तु कन्या तत्स-मांशा विवाहिता तु किञ्चिद्भागभागिनीति भगिन्य इत्यादे-रर्थः। अभावे पुत्रीपुत्राद्यभावे स्त्रियाधनं पतिगामी-त्यर्थः मनुः "ब्राह्म्यादैवार्षगान्धर्व्वप्राजापत्येषु यद्धनम्। अतीतायामप्रजायां भर्तुरेव तदिष्यते। यच्चास्याः स्याद्धनं किञ्चिद्विवाहेष्वासुरादिषु। अतीतायामप्रजायां मातापितोस्तदिष्यते"। अप्रजायामनपत्यायाम्। गौतमः "भगिनीशुल्कं सोदर्याणामूर्द्ध्वं मातुः पूर्व्वं चेत्येके"। आसु-रादिविवाहत्रयलब्धविषयमेतत्। बौधायनः "ऋक्थं स्मृ-तायाः कन्यायाश्चतुर्भ्यो सोदराः स्वयम्। तदभावे भवे-न्मातुस्तदभावे भवेत्पितुः" वि०चि०। अत्र यस्य भर्त्तृ-गामित्वमुक्तं तदभावे तत्सपिण्डानामासप्तमक्रमेणाधि-कारः। यस्य तु पितृगामितोक्ता तत्र तदभावे तत्प्रत्या-सन्नसपिण्डा अधिकारिणः इति बोध्यम्।

मिताक्षरामते तु जन्माधीनस्वत्वाङ्गीकारेण पैतामहे पित्रे च धने पितापुत्रयोः पितामहपौत्रयोश्च तुल्याधिकारः। पितुः पितामहस्य चोपरमे पुत्रस्य, पौत्राणाञ्च स्वपित्र-योग्येऽंशेऽधिकारः। जीवद्विभागे तु स्वार्ज्जिते पितृद्वयोपहा-रिता पैतामहे तुल्यांशिता। धनिकृतविभागे तदुपरमे पुत्रा-दिकृतविभागे च धनिपत्निनामेकैकांशेऽधिकारः। दुहि-तॄणान्तु प्रत्येकं स्वजातीयकल्पितभागचतुर्थांशभागिता। साहचर्यिकस्वत्वाङ्गीकारेण च भ्रात्रादीनामपुत्रादीनामवि-भक्तत्वे संसृष्टत्वे च एकस्य मरणे इतरस्य स्वत्वस्थितेः तत्र पत्न्यादीनां न स्वत्वसृष्टयते तथा च विभक्तासंसृष्टधनएव पत्न्यादीनामधिकारः। पत्नीदुहितरश्चेत्यादि या०वचनात्